

РОЗДІЛ 2 ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

УДК 811.111'322.4'255.2:791-2

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2025.44.1.8>

АВТОМАТИЗОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СФЕРІ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ: ПОРІВНЯННЯ МАШИННОГО ТА ПРОФЕСІЙНОГО ПЕРЕКЛАДУ СЕРІАЛУ *PEAKY BLINDERS*

AUTOMATED TECHNOLOGIES IN THE DOMAIN OF AUDIOVISUAL TRANSLATION: A COMPARATIVE STUDY OF MACHINE AND PROFESSIONAL UKRAINIAN TRANSLATIONS OF *PEAKY BLINDERS*

Бережна М.В.,

orcid.org/0000-0002-3345-256Xкандидатка філологічних наук, доцентка
доцентка кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови
Запорізького національного університету

Кармелюк К.О.,

orcid.org/0009-0008-5943-3835студентка II курсу магістратури факультету іноземної філології
Запорізького національного університету

Погонець В.В.,

orcid.org/0000-0003-2002-4758кандидатка філологічних наук,
доцентка кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови
Запорізького національного університету

У статті проаналізовано трансформації перекладацької діяльності в умовах глобальної цифровізації та стрімкої імплементації систем машинного перекладу й алгоритмів штучного інтелекту в лінгвістичну практику. Особливу увагу приділено сфері аудіовізуального перекладу (АВП) – галузі, що традиційно базується на високому рівні лінгвокультурної адаптації, творчій інтерпретації та глибокому мовному чутті перекладача. Констатовано, що попри поширену автоматизацію процесів, питання когнітивної ефективності технологій та їхнього впливу на художньо-естетичну якість кінцевого медіапродукту залишаються предметом наукових дискусій.

Досліджено специфіку та результативність застосування автоматизованих технологій у сегменті АВП на матеріалі британського історичного телесеріалу *Peaky Blinders*, який вирізняється складністю соціолінгвістичного контексту. Метою розвідки є проведення компаративного аналізу результатів функціонування систем машинного перекладу та професійних перекладів українською мовою для верифікації прагматичного потенціалу кожного підходу. Джерельну базу дослідження становлять професійні версії українського перекладу у форматах багатоголосого закадрового озвучення (студії «Стругачка» та «Цікава Ідея») і субтитрів (платформа *Netflix*), а також масиви даних, генеровані *Google Translate* та сучасними генеративними моделями штучного інтелекту – *ChatGPT 3.5*, *Gemini 2.0 Flash* та *Microsoft Copilot* (на базі *GPT-4*).

Методологічну основу роботи становлять порівняльний та контекстуально-дискурсивний аналіз, спрямовані на визначення системних розбіжностей між професійним та алгоритмізованим перекладами. Оцінювання здійснювалося за детермінованими критеріями: лінгвістична адекватність, стилістична природність, глибина культурної адаптації та точність репродукції прагматичного ефекту оригіналу. Отримані результати засвідчили, що автоматизовані технології демонструють прийнятний рівень якості при опрацюванні граматично та прагматично нейтральних діалогів, проте виявляють суттєву неспроможність у випадках, коли мовлення героїв насичене метафорикою, ідіоматикою, арготизмами та специфічними культурними реаліями. У таких контекстах системи ШІ переважно вдаються до буквализму, що руйнує цілісність художнього образу персонажа та викривлює концептуальне навантаження реплік.

Зроблено висновок, що стратегічно ефективне застосування інструментів штучного інтелекту у сфері мультимедійного контенту можливе лише за умови професійного постредагування кваліфікованим фахівцем, здатним забезпечити лінгвокультурну релевантність тексту. Перспективним напрямом подальших досліджень визначено розроблення гібридних інтелектуальних моделей взаємодії людини та ШІ для оптимізації перекладацького процесу без втрати якості художнього складника.

Ключові слова: аудіовізуальний переклад, штучний інтелект, машинний переклад, постредагування, лінгвокультурна адаптація, прагматична адекватність, соціолінгвістичний контекст, компаративний аналіз.

The article analyzes the transformations of translation activities in the context of global digitalization and the rapid implementation of machine translation systems and artificial intelligence algorithms into linguistic practice. Special attention is paid to the field of audiovisual translation (AVT) – a domain traditionally based on a high level of linguocultural adaptation, creative interpretation, and a translator's profound linguistic intuition. It is stated that despite the widespread automation of processes, the issues of the cognitive efficiency of technologies and their impact on the artistic and aesthetic quality of the final media product remain a subject of scientific debate.

The study explores the specifics and effectiveness of using automated technologies in the AVT segment, based on the material of the British historical television series *Peaky Blinders*, which is characterized by the complexity of its sociolinguistic context. The aim of the research is to conduct a comparative analysis of the performance of machine translation systems and professional Ukrainian translations to verify the pragmatic potential of each approach. The source base of the study consists of professional Ukrainian translation versions in the formats of multivoice voiceover (studios "Struharshka" and "Tsikava Ideia") and subtitles (*Netflix* platform), as well as data sets generated by *Google Translate* and modern generative artificial intelligence models – *ChatGPT 3.5*, *Gemini 2.0 Flash*, and *Microsoft Copilot* (based on *GPT-4*).

The methodological framework of the work comprises comparative and contextual-discursive analysis aimed at determining systemic discrepancies between professional and algorithmic translations. The evaluation was carried out according to determined criteria: linguistic adequacy, stylistic naturalness, depth of cultural adaptation, and accuracy in reproducing the pragmatic effect of the original. The results obtained indicate that automated technologies demonstrate an acceptable level of quality when processing grammatically and pragmatically neutral dialogues; however, they reveal a significant inability to handle cases where the characters' speech is saturated with metaphors, idioms, argotisms, and specific cultural realities. In such contexts, AI systems predominantly resort to literal translation, which destroys the integrity of the character's artistic image and distorts the conceptual load of the utterances.

It is concluded that the strategically effective use of artificial intelligence tools in the field of multimedia content is possible only under the condition of professional post-editing by a qualified specialist capable of ensuring the linguocultural relevance of the text. The development of hybrid intelligent models of human-AI interaction is identified as a promising direction for further research to optimize the translation process without losing the quality of the artistic component.

Key words: audiovisual translation, Artificial Intelligence, machine translation, post-editing, linguocultural adaptation, pragmatic adequacy, sociolinguistic context, comparative analysis.

Постановка проблеми. Інтенсивна динаміка розвитку цифрових технологій, зокрема інтеграція нейромережових систем машинного перекладу (МП) та генеративних моделей штучного інтелекту (ШІ) у лінгвістичну практику, зумовлює фундаментальну трансформацію архітекτονіки перекладацької діяльності. Найбільш рельєфно ці зміни простежуються в сегменті аудіовізуального перекладу (АВП), де експоненціальне зростання обсягів мультимедійного контенту диктує необхідність інтенсифікації виробничих процесів, зокрема оперативного створення субтитрів та закадрового озвучення (войсоверу). Попри активну імплементацію автоматизованих рішень у професійний дискурс, питання їхньої прагматичної ефективності та верифікації якості отриманого продукту в межах АВП залишається предметом наукової полеміки.

Центральна проблема дослідження зумовлена специфікою аудіовізуального тексту як полісеміотичного конструкту, що характеризується високою щільністю культурно-маркованих одиниць, ідіоматичністю, соціолінгвістичною варіативністю та прагматичною навантаженістю. Названі елементи, що становлять основу художньої експресії, часто виявляються резистентними до алгоритмізованого опрацювання. Неспроможність систем ШІ адекватно декодувати імпліцитні смисли та культурні коди призводить до явища семантичної ентропії: деформації стилістичної цілісності, втрати комічного ефекту та нівелювання мовленнєвої індивідуалізації персонажів.

Відтак, нагальною постає потреба в комплексному лінгвістичному аналізі потенціалу сучасних інтелектуальних систем у контексті відтворення специфіки аудіовізуального дискурсу.

Актуальність порівняльного вивчення результатів автоматизованого та професійного перекладів у теоретичному та прикладному аспектах зумовлена необхідністю розв'язання низки завдань: 1) типологізація мовних явищ, що становлять найбільшу складність для когнітивних алгоритмів МП; 2) верифікація рівня релевантності автоматизованих версій перекладу в реальних умовах функціонування медіапростору; 3) наукове обґрунтування методики постредагування як обов'язкового етапу забезпечення лінгвокультурної адекватності; 4) концептуалізація стратегій оптимізації синергійної взаємодії перекладача та ШІ. Міждисциплінарний характер зазначеної проблеми визначає її значущість для подальшого розвитку теорії перекладу, вдосконалення методології АВП та формування інноваційних підходів до професійної підготовки перекладачів у цифрову епоху.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх десятиліть теоретичне осмислення та практична імплементація автоматизованих технологій у перекладацьку галузь перебувають у фокусі уваги наукової спільноти. Фундаментальний внесок у вивчення генезису та функціональних принципів систем машинного перекладу (МП) належить Hutchins & Somers, які концептуалізували етапи еволюції та тех-

нічні засади галузі [1]. Ретроспективний аналіз становлення МП та морфологічна характеристика сучасних систем також представлені у праці О. Хорошун [2]. Подальші наукові розвідки акцентують на значущості професійно опрацьованих корпусів текстів як базису для навчання алгоритмів МП [3], деталізують функціональний потенціал нейромережових моделей [4], а також визначають лінгвістичне постредагування як ключовий інструмент верифікації та корекції системних помилок автоматизованого перекладу [5].

Специфічний пласт досліджень присвячено аудіовізуальному перекладу (АВП), який висуває жорсткі вимоги до лаконічності, синхронізації та лінгвокультурної адаптації. Систематизація стратегій субтитрування ґрунтовно викладена в роботі Díaz Cintas & Remael [6]. Питання відтворення авторської картини світу засобами дубляжу та субтитрів аналізують Ю. Великорода і Д. Тороній [7], тоді як М. Бережна та К. Лозовська фокусуються на ризиках деформації ідіостилю автора в аудіомедіальному просторі [8; 9]. Проблема інтеграції постредагування в контекст послуг із локалізації медіапродукту висвітлена у працях О. Бондаренка та К. Бондаренко [10].

Попри наявні напрацювання, питання використання МП у сегменті АВП залишається недостатньо розробленим. У роботах O'Brien [5] та Rossi & Carré [4] констатується стійка тенденція до автоматизації процесу перекладу, проте автори зауважують на критичних обмеженнях систем у відтворенні прагматичних та культурних доміант. Дослідження ефективності МП у субтитруванні свідчать: попри зростання граматичної точності, автоматизовані версії часто втрачають стилістичну автентичність, нівелюють мовленнєву індивідуалізацію персонажів та ігнорують невербальні конотації [11; 12]. Водночас Karakanta визначає МП як основний драйвер технологічного перевороту в АВП, що активно масштабується постачальниками лінгвістичних послуг [13, с. 89].

Новітні технологічні ітерації, зокрема нейронний машинний переклад, демонструють вищий рівень адаптивності до креативних типів текстів [14]. Перспективним напрямом вважається переклад усного мовлення (speech-to-speech), що враховує акустичну специфіку медіатексту [13]. Розвиток відео-керованого та мультимодального перекладу, який базується на інтегрованому аналізі вербальних і невербальних каналів, докорінно змінює процес автоматичного субтитрування, адже має функції авторозмітки та кадрової сегментації [13].

Трансформація технологічного ландшафту спричиняє перегляд професійних ролей: традиційна дефініція «перекладач» дедалі частіше замінюється поняттями «постредактор» або «локалізатор» [10, с. 216; 15, с. 2]. У цьому контексті Lozano наголошує на пріоритетності синергії технічних навичок і «людського чинника» для компенсації обмеженої креативності МП [15, с. 7]. Alfaify розглядає ІІІ як амбівалентне явище – водночас виклик і засіб підвищення продуктивності [16, с. 17]. Концепція «орієнтованого на людину підсилення» (human-centered augmentation), запропонована Orrego-Carmona, акцентує на посиленні людської агентивності через ІІІ при збереженні етичних стандартів та якості [17, с. 12]. Проте критичним залишається ризик «галюцинацій» ІІІ та спотворення сенсів через дефіцит контекстуальних даних [16, с. 23].

Отже, попри кількісне зростання публікацій, відчутним є дефіцит комплексних компаративних розвідок, що поєднують аналіз професійного дубляжу, субтитрів та генеративних моделей ІІІ. Зокрема, бракує досліджень, присвячених відтворенню ідіоматики, гри слів та соціолектів у серіалах із виразним локальним забарвленням, як-от *Peaky Blinders* [18].

Постановка завдання. Метою дослідження є комплексна верифікація лінгвопрагматичного потенціалу сучасних інтелектуальних систем перекладу в межах аудіовізуального дискурсу. Дослідження спрямоване на виявлення обмежень автоматизованих технологій та ідентифікацію категорій мовних одиниць, при відтворенні яких нейромережеві та генеративні ІІІ-моделі демонструють найнижчі показники адекватності у зіставленні з професійною перекладацькою практикою.

Реалізація окресленої мети передбачає розв'язання таких наукових завдань: 1) здійснити вибірку та типологізацію лінгвістичних одиниць підвищеної перекладацької складності на матеріалі британського телесеріалу *Peaky Blinders* [18], диференціюючи діалектні, соціолінгвістичні, лінгвокультурні та образні складники ідіостилю персонажів; 2) провести компаративний аналіз українських версій перекладу, генерованих сучасними автоматизованими системами (*Google Translate*, *ChatGPT*, *Copilot*), та еталонних професійних зразків, репрезентованих у форматах багатоголосого закадрового озвучення (студії «Стругачка», «Цікава Ідея») та субтитрування (платформа *Netflix*); 3) здійснити оцінювання рівня лінгвістичної адекватності, стилістичної природності та прагматичної релевантності авто-

мативованих перекладів, базуючись на критеріях точності відтворення імпліцитних смислів та збереження прагматичного ефекту оригіналу; 4) визначити та систематизувати функціональні обмеження нейромережових моделей у процесі відтворення складних семантичних структур: тропів, гри слів, діалектизмів, соціолектів та специфічних реалій, що маркують культурну ідентичність медіатексту.

Виклад основного матеріалу. Аналіз емпіричного матеріалу дозволив встановити, що домінуючою категорією перекладацьких девіацій є семантичні зсуви, які деформують денотативний та конотативний зміст вихідних висловлювань. Значний масив помилок зумовлений високою когнітивною складністю репродукції англійських тропів українською мовою та обмеженістю стратегій їхньої лінгвокультурної адаптації.

Екстраполяція цих труднощів простежується на прикладі репліки Томаса Шелбі: *Whiskey's good proofing water. Tells you who's real and who isn't* [18]. У версії творчої спільноти «Стругачка» («Віскі – найкраща вода. Змиває всі маски») спостерігається семантичне ускладнення через неоднозначну інтерпретацію першої предикативної частини. Метафоризація та персоніфікація оригіналу тут трансформовані у подвійну метафору. Варіант студії «Цікава Ідея» («Віскі – гарна вода для проявки. Говорить хто чесний, а хто ні») демонструє вищий ступінь еквівалентності, зберігаючи механізм вихідної метафори та антропоморфні риси у другій частині фрази. Офіційні субтитри від *Netflix* репрезентують найбільш прагматично збалансовану модель: «Віскі розставляє все по своїх місцях. Воно каже тобі, хто справжній, а хто – ні»; цей переклад повноцінно транслює як імпліцитний підтекст, так і комунікативну інтенцію суб'єкта мовлення.

Системи машинного перекладу (зокрема *Google Translate*) у цьому випадку нівелюють метафоричний складник, спричиняючи змістове викривлення: «Віскі є хорошою стійкою водою. Розповідає, хто справжній, а хто ні». Така помилка є ілюстрацією системної неспроможності традиційних алгоритмів МП до диференціації переносних значень. Натомість мовні моделі нового покоління (*LLMs: Gemini, ChatGPT 3.5, Copilot*) продемонстрували здатність до адекватного декодування метафоричного змісту, запропонувавши стилістично релевантні відповідники: «Віскі – чудова / хороша перевірка» / «Віскі – гарний спосіб перевірити людину». Це підтверджує наявність у сучасних *LLMs* когнітивного потенціалу до семантичної генералізації та контекстуальної дешифровки.

Складним аспектом залишається відтворення каламбурів, заснованих на полісемії, зокрема лексеми *belt* (стрічка набоїв / ремінь): *He boasts about a stack of Lewis machine guns and enough belts of ammunition to hold up God's trousers* [18]. У варіанті «Стругачки» («Вихвалявся, що з тією горою кулеметів можна і Богові за шкіру сала залити») зафіксовано радикальну зміну образної системи та втрату гри слів, що лише частково компенсується залученням етномаркованого фразеологізму. Переклад «Цікавої Ідеї» («Він вихвалявся партією автоматів Льюїса та стількима патронами, що вистачало б і на ремінь Богу») зберігає ключовий образ, проте створює стилістично неприродну конструкцію в українській мові. Версія *Netflix* («Він вихваляється купою кулеметів Льюїса і такою кількістю стрічок набоїв, що можна зв'язати светр Богу») руйнує логічний зв'язок із лексемою *trousers*, що призводить до виникнення семантично неузгодженого образу.

Традиційний МП, попри збереження загальної фактології, неспроможний відтворити логіко-семантичний перехід у другій частині фрази: «Він вихваляється купою кулеметів Льюїса та достатньою кількістю патронів, щоб утримати штани Бога». Результати *LLMs* у цій локації виявилися диференційованими. Так, *ChatGPT* припустився семантичної помилки, використавши «стос» для перекладу *stack*. Усі моделі на початковому етапі вдалися до буквализму при перекладі фрази *to hold up God's trousers*. Лише після додаткового запиту ШІ-моделі згенерували креативні рішення, що відповідають вимогам художнього перекладу: «...вихваляється... горою набоїв, що хоч Бога озброює / запасом набоїв, що ними хоч планету обв'язи / кількістю набоїв, що вистачило б озброїти небесне воїнство».

Окремої уваги заслуговує репродукція каламбурів, побудованих на обценні чи зниженій лексиці:

– *If I get a medal, I will have your initials engraved on the backside.*

– *Huh, my initials on your backside. That's quite an image* [18].

У версії «Стругачки» відбулася повна нейтралізація гумористичного ефекту та втрата гри слів:

«– Якщо я й отримаю медаль, то на ній буде викарбоване твоє ім'я.

– О, медалька з моїм ім'ям. Має бути красиво».

Студія «Цікава Ідея» та платформа *Netflix* продемонстрували вищу прагматичну точність, зберігши каламбур. Генеративні моделі у більшості випадків успішно репродукували гру слів, хоча *Copilot* продемонстрував дію етичних фільтрів,

замінивши алюзію на анатомічні особливості нейтральною лексемою. Аналогічно у машинних субтитрах *Google Translate* констатуємо втрату іронічного підтексту, некоректний вибір еквівалента для *backside* та порушення граматичних норм:

«— Якщо я отримаю медаль, я вигравірую ваші ініціали на звороті.

— Ха, мої ініціали на твоїй спині. Це досить гарний образ».

Важливим складником АВП є збереження мовленнєвої характеристики персонажів, яка в оригіналі формується через багатоеlementне поєднання стилістично маркованої лексем [19, с. 12]. Зокрема, етномарковані інвективи виконують функцію соціолінгвістичної детермінації: *We're not scared of fucking Eyeties anymore... We're not scared of fucking wops!* [18]. «Цікава Ідея» вдається до евфемізації, лише частково транслюючи грубий реєстр, тоді як *Netflix* пропонує більш експресивний та точний варіант («Ми більше не боїмося клятих італьяшок... Ми не боїмося бісових макаронників!»).

Традиційний МП залишає такі лексеми без перекладу («Ми більше не боїмося клятих Аїті... Ми не боїмося клятих воїв!»). *Gemini* та *ChatGPT* відтворюють обценні елементи («клятих макаронників... сраних італьяшок»), тоді як *Copilot* уникає потенційно дискримінаційного контенту, що є характерним для вбудованих етичних протоколів моделі.

Найвищий рівень перекладацької складності становлять ідіолекти, як-от мовлення Алфі Соломонса, що насичене діалектизмами, жаргоном та сарказмом: *Also, that you believe that you are powerful enough to summon up Jews of a very particular standing up to gentile wilderness wherein you live...* [18]. Професійні перекладачі, попри неминучі спрощення, досягають прагматичної адекватності, відтворюючи словосполучення *gentile wilderness* як «глушина». *Google Translate* використовує надмірний буквализм – «не єврейська пустеля»), *ChatGPT* – транскрибований відповідник «гентильський».

Висновки та перспективи дослідження. Проведене дослідження дає підстави для комплексного узагальнення специфіки відтворення лексико-стилістичних домінант сучасного кінодискурсу в аспекті цифрової трансформації

галузі. Найбільш репрезентативним пластом для аналізу виявилися семантичні та прагматичні девіації, що виникають при перекладі тропейчних елементів, каламбурів та діалектних одиниць. Найбільш проблемним виявляється дешифрування імпліцитних значень, що потребує високого рівня лінгвокраїнознавчої компетенції та фонових знань. Професійні переклади (як у форматі войсоверу, так і субтитрів) демонструють варіативність стратегій адаптації та високий рівень збереження вихідної інтенції автора. Зокрема, субтитри *Netflix* засвідчують якісну обробку тексту, хоча й не позбавлені поодиноких семантичних деформацій при перекладі полісемічних лексем та вузькоспецифічних культурних алюзій.

Традиційний машинний переклад (*Google Translate*) виявляє функціональну обмеженість при репродукції метафорики, етномаркованої лексики та засобів комічного, що часто призводить до утворення алогізмів та порушення граматичних норм мови перекладу. Натомість мовні моделі нового покоління (*LLMs*) за багатьма показниками перевершують стандартні системи МП, пропонуючи лінгвокреативні та прагматично релевантні рішення. Втім результативність *LLM* суттєво детермінована якістю та кількістю запитів, а в складних лінгвокультурних контекстах моделі все ще виявляють тенденцію до буквализму. Загальною проблемою ШІ-систем залишається фрагментарність та непослідовність при відтворенні мовленнєвої характеристики персонажів.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаються у проведенні розширеного компаративного аналізу перекладів, виконаних професіоналами, аматорськими спільнотами (фансаб) та великими мовними моделями. Це дозволить здійснити верифіковане кількісне оцінювання похибок за розгалуженою типологією (семантичний, прагматичний, стилістичний та культурологічний рівні). Окремим вектором досліджень має стати вивчення впливу уточнювальних запитів на адаптивні можливості ШІ. Пріоритетним завданням залишається аналіз відтворення нестандартного мовлення (діалектів, соціолектів), що сприятиме глибшому розумінню ролі професійного перекладача як медіатора смислів у процесі конструювання художнього образу в рецептивному просторі цільової культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Hutchins J., Somers H. *An Introduction to Machine Translation*. London, New York: Academic Press, 1992. 362 p.
2. Хорошун О. О. Машинний переклад: історичний огляд. *Нова філологія*. 2021. № 82. С. 333–337.

3. Kenny D. Human and machine translation. In *Machine translation for everyone: Empowering users in the age of artificial intelligence*. (ed. by Dorothy Kenny). Berlin: Language Science Press, 2022. P. 23–50.
4. Rossi C., Carré A. How to choose a suitable neural machine translation solution: Evaluation of MT quality. In *Machine translation for everyone: Empowering users in the age of artificial intelligence*. (ed. by Dorothy Kenny). Berlin: Language Science Press, 2022. P. 51–80.
5. O'Brien S. How to deal with errors in machine translation: Post-editing. In *Machine translation for everyone: Empowering users in the age of artificial intelligence*. (ed. by Dorothy Kenny). Berlin: Language Science Press, 2022. P. 105–120.
6. Díaz Cintas J., Remael A. *Audiovisual Translation: Subtitling*. London: Routledge, 2007. 284 p.
7. Великорода Ю., Тороній Д. Відтворення авторської картини світу в аудіовізуальному перекладі: дублювання та субтитрування (на матеріалі перекладу серіалу «Відьмак»). *Folium*. 2023. Спецвипуск. С. 40–47.
8. Бережна М. В. Деформація авторського стилю при перекладі промовистих імен і пісень: порівняльний аналіз роману та фільму *The Hunger Games: The Ballad of Songbirds & Snakes*. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2025. № 73. С. 217–222.
9. Бережна М. В., Лозовська К. О. Між Сходом і Заходом: виклики перекладу 千と千尋の神隠し (*Spirited Away*) англійською, французькою, польською та українською мовами. *Нова філологія*. 2025. № 99. С. 7–15.
10. Бондаренко О. С., Бондаренко К. Л. Постредагування машинного перекладу як складова послуги локалізації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2024. № 66. С. 216–219.
11. Bywood L., Georgakopoulou P., Etchegoyhen T. Embracing the threat: machine translation as a solution for subtitling. *Perspectives*. 2017. P. 1–17.
12. Burchardt A., Lommel A., Bywood L., Harris K., Popović M. Machine translation quality in an audiovisual context. *Target. International Journal of Translation Studies*. 2016. Vol. 28, issue 2. P. 206–221.
13. Karakanta A. Experimental research in automatic subtitling: At the crossroads between Machine Translation and Audiovisual Translation. *Translation Spaces*. 2022. Vol. 11, issue 1. P. 89–112.
14. Hadley J., Popović M., Afli H., Way A. Proceedings of the Qualities of Literary Machine Translation. European Association for Machine Translation, Dublin, Ireland. 2019. URL: <https://aclanthology.org/W19-73.pdf> (дата звернення: 28.11.2025)
15. Lozano J., Mejías-Climent L. Beyond the black mirror effect: the impact of machine translation in the audiovisual translation environment. *Linguistica Antverpiensia*. 2023. P. 1–19.
16. Alfaify A. Examining the Accuracy of Human and AI Audiovisual Translation: A Comparative Analysis of Arabic and Hebrew in the Context of Conflict. *Arab World English Journal for Translation & Literary Studies*. 2025. Vol. 9, No. 3. P. 17–40.
17. Orrego-Carmona D. Placing Human Agency in the AI-powered Media Localisation Industry. *Journal of Audiovisual Translation*. Vol. 7, No. 2. P. 1–21.
18. *Peaky Blinders*. Directed by Otto Bathurst & Tom Harper, Caryn Mandabach Productions, 2013.
19. Бережна М.В. Відтворення мовленнєвої характеристики персонажів (на матеріалі англomовних художніх текстів та їх перекладів українською мовою). *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2017. Issue: 124, vol. V (34). P. 11–15.

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.11.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 19.12.2025
Дата публікації: 31.12.2025